

СТАНОВИЩЕ

от

проф. д-р Григор Петров Паликаров, преподавател в катедра
„Дирижиране и Композиция“ при Теоретико - Композиторски и
Диригентски Факултет на Национална Музикална Академия „Проф. П.
Владигеров”,

член на научното жури за присъждане на образователната и научна степен
„ДОКТОР“ по направление 8.3. – Музикално и танцово изкуство на
Кръстин Настев Настев

за дисертационния му труд

**„ХОРЪТ И ХОРОВИЯТ ДИРИГЕНТ В
ОПЕРАТА. АСПЕКТИ ПРИ
ПОДГОТОВКАТА НА ОПЕРНИЯ ХОР:
ВОКАЛНИ, ЕЗИКОВИ И
ДРАМАТУРГИЧНО-МУЗИКАЛНИ
ПРОБЛЕМИ ПРИ РАБОТАТА С ОПЕРЕН
ХОР“**

Предмет на настоящото становище е дисертационния труд на Кръстин Настев. В него задълбочено, систематично и подробно са разгледани аспектите и спецификата на използването на хора като част от оперния спектакъл, както и ролята и задачите на хоровия диригент в операта.

Още в самото начало е важно да се подчертае, че авторът вече е успял да натрупа достатъчно опит, на базата на който да напише своя дисертационен труд. Веднага след дипломирането си той започва да работи като хормайстор в Пловдивска опера, където – както той сам отбелязва *„натрупах солидни познания по оперно-симфонично дирижиране и ръководене на оперен хор“*. Впоследствие Кръстин Настев продължава своя професионален път в операта в Анталия. Там той има възможност да ръководи оперни спектакли и да дирижира симфонични концерти, освен работата му като диригент на хора. В следващите години Настев работи с различни хорови състави в Испания, Германия и Швейцария и това довежда до закономерната покана за заемане на позицията „щатен диригент“ в Държавна опера – Варна. Междувременно авторът работи и като диригент на хор в Мадрид в рамките на периода 2020 – 2022 г. Подобен богат и многостранен професионален опит без съмнение е наистина добра основа за разработката на обсъждания дисертационен труд.

Самият труд е структуриран в увод, три глави, библиография и приложения. **Първа глава** е посветена на драматургичното и музикално развитие на оперния хор през вековете. В нея, както авторът сам подчертава *„за първи път на български език се представя систематизирано музикално-драматургично и стилистично изследване на оперния хор, проследяващо произхода, еволюцията и ролята му в оперния жанр през различните епохи от европейското музикално изкуство: от първите стойностни образци в творчеството на Монтеверди до постиженията на Вагнер в хоровите сцени на „Летящият Холандец“ и „Парсифал“*. Нещо повече: направен е опит за типологизиране на оперни хорови сцени в периода от началото на XVII век до втората половина на XIX век. Така например романтичните хорове са обособени в три категории (така както се срещат във френската grand opéra и при Верди): 1/ заговорнически хорове (почти винаги представени от мъжки хор), 2/ тържествени празнични сцени, които не рядко

биват драматично „прекъсвани“ (най-напрегнатия тип хорова сцена) и 3/ емоционално наситени религиозни или патриотични химни.

Във **втора глава** се разглеждат изключително подробно анатомично-акустичните основи на вокалната педагогика на диригента в оперния хор. В нея се дават практически насоки за модифициране на гласни при търсене на качествен вокален резонанс в хоровите партии, като се обясняват причините, от които диригентът трябва да се ръководи в този специфичен хорово-педагогически процес. Главата допълва и доразвива теми представени теоретично на български език само от Иван Максимов в книгите „Вокална Фонология“ и „Фонеатрия“.

За мен особено интересна в дисертационния труд е неговата **трета глава**. В нея вниманието е насочено към международната фонетична азбука и приложнието ѝ в работата на хоровия диригент. Считам, че подобна детайлна разработка е неоеценимо помагало за практикуващите професията и препоръчвам всички заинтересовани да се запознаят подробно с нея. Нейният текст е оформен като своеобразно музикално-фонетично ръководство и то лесно може да бъде ползвано като справочна литература. Тя систематизира главните правила и принципи за решаване на лингвистично-фонетични трудности при изучаването на хорови произведения от трите най-често срещани езика в оперния репертоар: италиански, френски и немски и очертава нуждата от познаването на международната фонетична азбука като средство за научаване на правилно произношение. Нещо повече - категоризирани и обяснени са съчетанията на няколко гласни звука, така както се срещат в италианската оперна литература (съответно взаимоотношение между дифтонги, трифтонги, фразеологични съчетания и нотни стойности) и начините за правилното им изпълнение. Също така са доизяснени и допълнени с ново съдържание фонетичните изисквания при пеене на немски език (вече съществуващата справочна литература на български език е ситуирана в този контекст) и обяснява разликите между

говорния и певчески изказ, като, например, изпълнението на вокалното г и наставката ег в хоров контекст. Интересна е справката с нови и актуални данни за лингвистичното ниво на оперните хорове в България. Като връзка с нея идва и справката в приложение 2, в която пък откриваме данни за образователния ценз на певците в оперните хорове в България. Не на последно място по значение поставям подробния списък на оперите с хор, създадени в рамките на 20-ти век от чуждестранни и български композитори (приложение 3).

В заключение искам още веднъж да подчертая, че дисертационният труд на Кръстин Настев е високо приносен. В него ярко се откроява дълбокия и задълбочен анализ на процесите, свързани със спецификата на оперния хор във всички нейни аспекти, както и ролята и многостранните задачи на хоровия диригент в операта. Чисто практическото значение на труда също е голямо – той ще обогати знанията и ще подпомогне развитието на студентите по дирижиране в НМА „Проф. П. Владигеров” (а може би и не само по дирижиране, но и по други музикални специалности).

Въз основа на всичко написано дотук убедено предлагам на уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен **„доктор”** в направление 8.3. – Музикално и танцово изкуство на **Кръстин Настев Настев.**

03.02.2023 г.

гр. София

проф. д-р Григор ПАЛИКАРОВ